

صحنه های تکان دهنده دریای اسلام

(۱۱)

تفوق دریائی مسلمانان

در قرن سوم هجری

(۲)

تمدن اسلامی تا مدتی بعد از آنکه «سیسیل» بدست «نرمان» های فرنگی افتاد ، نیز باقی بود و همچنان می درخشید . امیران نورمانی نیز دارای دیدی وسیع بودند ، برتری تمدن اسلامی را مورد توجه قرار دادند و از علوم و معارف مسلمین بهره ها بردند .

به همین جهت بازماندگان مهاجرین مسلمان توانستند در سایه حکومت «نورمان» ها با آسایش زندگی نمایند ، و روش و دانش خویش را نگاه دارند ، تا جائیکه «دوک رجر دوم» پسر فاتح جزیره گروهی از مسلمانان محلی سیسیل و افریقا و اسپانیا را در دربار خود بکارگماشت .

سرآمد اینان دانشمند و جغرافی دان بزرگ محمد بن عبدالله ادریسی مشهور به «شریف ادریسی» بود . دوک مزبور ادریسی را بدربار خود دعوت نمود و مورد احترام بسیار قرارداد . دوک از ادریسی خواست که راهی بشکل زمین از نقره خالص برای او بسازد ، و نقشه هفت اقلیم را که پایه تقسیم جغرافی قدیم بود ، بر روی آن ترسیم کند . دانشمند مسلمان نیز به بهترین وجه از عهده این کار مهم برآمد و از «دوک» به دریافت بزرگترین پاداشها نائل گردید .

دوک سپس از ادریسی خواست کتابی جامع در جغرافی ، مشتمل بر کیفیت شهرهای کره زمین و شکلهای آن و دریاها و کوهها و خصوصیات هر یک و چونگی زندگی سکنه زمین بنویسد . ادریسی نیز کتاب بزرگ جغرافی خود را بنام *نزهة المشتاق فی اختراق الافاق* که نام او را جاوید گذاشته است ، نوشت

واندکی پیش ازوفات دوک بسال ۱۱۵۴م ازنگارش آن فراغت یافت .

جون نگارش این کتاب بزرگ بدرخواست وتشویق دوک انجام گرفته بود ، ادریسی درمقدمه کتاب ، آنرا بوی اهداء کرده وبنام دیگر «کتاب رحار» نامید ، یعنی دانشمندی مسلمان به تشویق امیری غربی کتابی بدانگونه تالیف کرده است .

کتاب «نزّه المشتاق» ادریسی بعنوان بزرگترین کتاب جغرافی قرون وسطی شناخته شده است ، ومشمول برچندین جلد بزرگ می باشد این کتاب درعصری که تالیف گردید ، یکی

ازبزرگترین همکاری علمی شرق و غرب بود (۱)

* * *

سیسیل از موقعی که توسط مسلمانان فتح شد ، بصورت پایگاهی برای حملات وجنگهای دریائی بزرگی درآمد . به این معنی که دولت اغلیب افریقا یا حکمرانان مسلمان سیسیل ، دسته‌هایی از جنگجویان مسلمین را برای جنگ درمرزها وسواحل ایتالیا ، سازمان میدادند این حملات دائماً در سواحل شرقی وغربی ایتالیا بود . در سال ۲۲۹هـ بر اثر کشمکش دوتن از امیران «لومباردی» برای تصاحب امیرنشین «بنفونتوم» (جنوب ایتالیا) یکی از آنان از حکمران مسلمان سیسیل فضل بن جعفر برای سرکوبی رقیب خود کمک خواست ، حکمران مسلمان نیز بایک حمله پی گیر به «کلابریا» که عرب آنرا (قلوریه) می خواند واقع در انتهای جنوب ایتالیا وساحل باری (باره) را تصرف نمود ودر آنجا استقرار یافت . سپس آنرا بصورت یک پایگاه نیرومند دریائی ، در آن آبها درآورد . متعاقب آن «فضل بن جعفر» به سواحل «کلابریا» دست یافت وبر اغلب شهرهای آن مالیات (جزیه) بست .

در سال ۲۳۲هـ حمله دریائی دیگری توسط مسلمانان سیسیل بسواحل غربی ایتالیا انجام گرفت ، وبعد از آنکه نواحی آن اشغال شد و«فوندی» را تصرف نمودند ، در مقابل مصب رود «سفیری» قرار گرفتند ، آنگاه وارد «رم» شدند ، و کلیسای معروف پطرس وپولس را که در آن موقع در خارج «رم» بود تصرف نمودند .

رم (عروس جهان) فقط توانست با سپاه امپراطور لئوی دوم پادشاه فرانسه در سال (۸۵۰م) دست بکار محاصره «جایتا» شود . پاپ لیون چهارم نیز ناگزیر به تحکیم موقعیت دفاعی زاویه واتیکان گردید . بدینگونه کلیساهای پولس وپطرس ضمیمه شهر جدید شد که بنام پاپ مزبور معروف به (شهر لیون) شد (۲) .

۱- خلاصه ای از این کتاب در سال ۱۵۹۲ در رم منتشر شد و قسمت های مخصوص جغرافیای اسپانیا و افریقا و ایتالیا و سیسیل نیز منتشر شده است . اخیراً هیئتی از خاورشناسان دانشمند برای چاپ وانتشار همگی آن شروع بکار کرده اند .

۲- در فصل (پیکار مسلمانان در رم) راجع باین موضوع بتفصیل سخن میگوئیم .

در همان موقع مسلمانان بر مرزهای « تاراننوره » (تارانت) و « راجوزا » (رغوس) واقع در سواحل دریائی آدریاتیک شرقی دست یافتند متعاقب آن سواحل ایتالیا مورد حملات پی- دریائی مسلمین قرار گرفت ، تا جائیکه ساکنان آن ناگزیر شدند در طول ساحل ، برجها و قلعه های نیرومندی بوجود آورند ، تا بتوانند از هجوم مسلمانان جلوگیری نمایند . این برجها و قلعه ها بسیار مرتفع بود ، تا آتشی که از پای برج و قلعه می افروختند به بالای آن نرسد ؛ ایتالیا در این عصر پیوسته در بیم و هراس حملات مسلمانان بسر می برد ، پریشانی بهمه طبقات مردم آن سرایت کرده بود (۱) حملات دریائی مسلمانان در مشرق مدیترانه ، کمتر از آبهای ایتالیا نبود ؛ زیرا در آبهای شرقی نیز چندین بار میان نیروهای دریائی مسلمین و روم شرقی (بیزانس) پیکار دریائی روی داد .

بزرگترین دریانورد مسلمان

در اوایل قرن سوم هجری بزرگترین دریانورد مسلمان در مشرق مدیترانه عرض اندام کرد . این دریانورد بزرگ را تواریخ بیزانسی بنام **لیون طرابلسی** (Leo of Tripolis) می شناسد ، و از حملات جسورانه و جنگهای دریائی او در مرزهای دولت بیزانس (روم شرقی) با وحشت و اضطرابی که این جنگها را در دولت روم و مرزهای آن پدید آورد ، سخن میگوید .

لیون طرابلسی کیست ؟

ما پس از تحقیق و بررسی ها قطع پیدا کرده ایم که وی همان امیر البحر و فرماندهی است که مورخان اسلامی نام « غلام زرافه » به او داده اند ، تواریخ اسلامی نمی گوید وی اهل کجا بوده ، ولی تواریخ بیزانسی میگوید : لیون در « ایتالیا » از نواحی « بامفلیا » واقع در جنوب آسیای صغیر متولد گردید . در اوایل سن وارد اجتماعات مسلمانان شد ، و دین اسلام را پذیرفت ، و در طرابلس شام متوطن گردید . (۲) .

لیون از آغاز جوانی در روی عرشه کشتی ها پرورش یافت ، و در سهای دریانوردی خود را در میان دریا آموخت ؛ او از همان زمان جوانی در بسیاری از حملات دریائی مسلمانان به سواحل مجمع الجزائر دریای اژه و حدود جزائر آنجا شرکت جست .

آنگاه بشهر « طرسوس » منتقل گردید و ماهرترین و شجاعترین دریانوردان مسلمین تحت فرماندهی وی قرار گرفتند . وی « طرسوس » را بصورت مرکز سفرهای دریائی واسکله کشتی های خود در آورد . بدینگونه نیروی دریائی کوبنده ای بوجود آورد که دولت بیزانس و حدود روم شرقی از وحشت آن آرامش نداشت .

۲- تاریخ ابن خلدون ج ۴ ص ۲۰۲ و کامل ابن اثیر ج ۶ ص ۱۷۷ و نیز

(۲) Finlay : ibid-Book II- s Li

بزرگترین جنگ لیون طرابلسی یا «غلام زرافه» نبرد دریائی «تسالونیکا» (۱) در سال ۲۹۱ هجری است تواریخ اسلامی بطور اجمال میگوید: «در سال (۲۹۱ ه) فرمانده معروف به «غلام زرافه» از طرسوس به بلاد روم حمله برد و شهر انطاکیه را که در ردیف قسطنطنیه بود فتح کرد، و پنج هزار نفر از اسراء مسلمین را از چنگ رومیان آزاد ساخت. بعلاوه شصت کشتی رومی را با ثروت و کالابه غنیمت گرفت و آنها را با غنائم انطاکیه میان سربازان خود تقسیم نمود. (۲) این انطاکیه همان «تسالونیکا» است نه انطاکیه شام که در آن روزمره ز اسلام بود.

لیون طرابلسی در ۲۴ سپتامبر سال ۹۰۴ بطرابلس رسید و از آنجا به «طرسوس» که پایگاه آزاد ساختن یا مبادله اسیران مسلمین و رومیان بود آمد. در آنجا اشراف «سالونیکا» با اسیران مسلمین مبادله شدند، از جمله «کامنیاتس» مورخ بود که داستان این جنگ را از نوشته‌های او استخراج کردیم (۳). این بود گوشه‌ای از سرگذشت دریانوردان مسلمین. از نقل این وقایع می‌بینیم که برتری دریانوردی در دریای روم (مدیترانه) مدتهای طولانی منحصر بمسلمین بود.

بقیه از صفحه ۶۸

امامن بخدای لایزال برای همیشه علی (ع) را دوست دارم منتها برای خدا و پیامبر (ص) و با توهم دشمنم تنها بخاطر خدا و پیامبر (ص) و بیش از این هم سخنی ندارم. — معاویه که از خشم بر خود می‌لرزید فریاد زد معلوم می‌شود زندان هنوز اثرش را نبخشیده است، بیایید او را بر گردانید.

ماموران محمد بن حذیفه را باز بسوی زندان بردند، آنقدر در سیاه چال زندان ماند تا مرغ روحش از قفس تن آزاد شد، رفت تا بابدیت به پیوندد؛ رفت تا در بهشت با فرزند ابوطالب تجدید دیدار کند رفت تا در جهان دیگر در محکمه عدل الهی آجا که ظلم و زوری نیست معاویه را محکوم کند. (مدرک: جامع الرواة اردبیلی)

۱- تسالونیکا یا تسالونکی. مرز جدید سلانیک است. در آن عصر این شهر بعد از قسطنطنیه بزرگترین و غنی‌ترین مرز دولت روم شرقی بشمار میرفت و سکنه آن در آن ایام بالغ بر ۲۵۰ هزار نفر بود.

۲- کامل ابن اثیر ج ۷ ص ۱۷۶ و تاریخ ابن خلدون ج ۳ ص ۳۵۷

۳- آزاد ساختن و مبادله اسیران مسلمین و نصارا میان خلفای اسلامی و دولت روم شرقی بطور رسمی انجام میگرفت. این کار پیوسته در یکی از حدود شام یا آناتولی جریان داشت. از این راه ده‌ها هزار تن از اسیران جنگی مسلمین و بهمان گونه از نصارا آزاد می‌گردید.